

Ponera coarctata in Nijmegen. Op 14 Juli 1931 vond ik een zeer klein miertje in den watertrog van een gipsnest, dat eenige dagen tevoren bevolkt was met *Formica rufibarbis*. Het werd opgezonden aan den heer A. Stärcke en deze heer gaf me welwillend de volgende inlichtingen:

Het is *Ponera coarctata* Latr. ♀, een nieuwe glorie voor de Nijmeegsche myrmecofauna. *Coarctata* werd tot nu toe alleen gevonden in Zuid-Limburg, n.l. te Exaeten (Wasm.) en te Valkenburg (v. d. W.). In België algemeen, is ze in de Rijnprovincie niet zeldzaam. Deze *Ponera*-soorten zitten meestal in de nabijheid van de groote *Formica*-soorten. Waarschijnlijk is dit exemplaar dus met de *Rufibarbis*-kolonie meegekomen.

Ondanks ijverig zoeken ben ik er niet in geslaagd het nest te vinden. Nijmegen blijkt den laatsten tijd wel een rijke myrmecofauna te bezitten. Vond A. Raignier S.J. hier 't vorig jaar een exemplaar van de uiterst zeldzame Woekermier (*Anergates atratulus*) ♂, het tweede in Holland, op 14 Mei l.l. ontdekte ik een nest van *Polyergus rufescens*, de beroemde Amazone mier, en nu op 14 Juli weer deze *Ponera coarctata*.

Laten de Nijmeegsche mierenvrienden eens goed opletten, als ik hier op een plekje van nog geen 500 vierkante meter in één jaar twee zoo zeldzame soorten vind, dan bevat hun stad vast nog meer zeldzaamheden.

LEOPOLD VERHAGEN O.E.S.A.

Lasius fuliginosus. Het is noodig een kleine verbetering aan te brengen in mijn artikel „Een schitterend arbeidsveld der Glanzend Zwarte Houtmier”, geplaatst in De Levende Natuur van Februari 1931, blz. 316 e.v. Daar staat op regel 8 van onder: De koningin der gele weidemier moet op haar beurt weer door een *fuliginosus* kolonie worden geadopteerd, om een nieuwen staat te kunnen stichten, etc. Dit is onjuist. De sociaal-parasietische verhoudingen zijn niet omkeerbaar. Om een nieuwe kolonie te grondvesten dringt de gele koningin (*Lasius umbratus* of *mixtus*) binnen bij een bestaande kolonie van *Lasius niger* (Zwartbruine Wegmier). Bij het geleidelijk afsterven der zwartbruienen, wordt dan de kolonie op den duur éénsoortig geel. De gang van zaken is dus zoo: De ♀ van *Lasius niger* (alienus) sticht een kolonie (alleen), wordt daarna verdreven door een ♀ van *Lasius umbratus* of *mixtus*, en deze op haar beurt weer door een *Lasius fuliginosus*.

Dank aan den Eerw. Heer A. Raignier S.J. en den Heer A. Stärcke, die mij hierop welwillend opmerkzaam maakten.

LEOPOLD VERHAGEN O.E.S.A.

Notenkraker. Toen ik Zondagmiddag 6 Dec. j.l. weer eens in de Waterleidingduinen was, den asfaltweg langs het Sprengelkanaal langs loopend, hoorde ik in een boompje een geluid zooiets als van een Vlaamsche gaai, maar een beetje meer kraaiachtig. Toen ik eens ging kijken vloog er een vogel uit ongeveer zoo groot als een ekster en die zoo vriendelijk was op een duintje in het volle licht te gaan zitten. Ik zag toen dadelijk, dat het een notenkraker moest zijn. Bruin met witte punten van voren. Bij het opvliegen toonde hij vleugels als van een ekster, alleen niet wit en zwart, maar bruin en zwart.

Amsterdam

H. CROOCKEWIT

De Staart der Musschen. In de laatste aflevering van „De Levende Natuur” (No. 6) schrijft de heer T(hijss)e over afwijkingen der staartveeren bij musschen in Londen en zegt dan: „Let er eens op, of onze stadsmusschen ook reeds aan die ziekte lijden”.

Welnu, enkele weken geleden, toen in ons land, naar mijn weten, nog niet over het verschijnsel in geschrifte gerept werd, deelde een winkelier uit een der hoofdstraten hier me mee, dat hij in de laatste tijden in zijn buurt telkens musschen zonder staart zag.

Winschoten, 16 Nov. '31

W. W. SCHIPPER

Het Winterkoninkje. Begin Augustus '30 deed ik een wandeling langs den zoogenaamden Buurtweg te Doorn in de richting van Leersum. Aan den weg achter het landhuis Darthuizen vond ik in een laag denneboompje het nest van een winterkoning. Het bevatte twee eitjes. Eerst dacht ik met een verlaten nest te doen te hebben, doch toen ik naar Amsterdam zou vertrekken, ging ik uit nieuwsgierigheid toch nog eens kijken. Het was toen 7 Augustus. Het nest bevatte nu 4 à 5 eitjes, terwijl het wijfje bezig was, er nog een bij te leggen, of misschien al met broeden. Het verliet bij mijn nadering het nest, waarop ik vlug mijn onderzoek deed en mij haastig verwijderde. Ik smaakte het genoeg het vogeltje te zien terugkeeren.

Nu heb ik wel meer herinneringen van laat broedende winterkoningen, maar daar ik de datums niet heb aangeteekend, zijn ze van weinig waarde. Alleen weet ik zeker, dat ik jaren geleden in de zomervacantie een nest met jongen vond te Beets en een in Noord-Drachten.

Den 12den Augustus '31 zat ik aan de zoogenaamde Schapendrift bij Olterterp de bewegingen gade te slaan van een reeënfamilie: een bok, een geit en een jong. (De reeën zijn daar zeer talrijk). Terwijl ik een oogenblik minder gespannen was, werd mijn aandacht getrokken door een paar winterkoninkjes. Ik verliet mijn schuilplaats, waarop de reeën er vandoor gingen. Nu schonk

ik mijn volle aandacht aan de vogeltjes. En zie . . . dicht bij de plaats, waar ik verscholen had gezeten, vond ik het nest met jongen, die niet uitvlogen, toen ik voorzichtig mijn wijsvinger in het vlieggat stak, hetgeen ze wel doen, als ze „vlug” of „bijna vlug” zijn.

Thuisgekomen sloeg ik de literatuur er eens op na, doch bij niet één van de 13 à 14 auteurs vond ik de maand Augustus vermeld. Alleen in „s-Gravenhage als vogelstad” van W. Tolsma, vond ik op pag. 83 de datums 29 Juli en 11 Augustus. Doch Tolsma zegt, dat aan broedtijd „nauwelijks” meer te denken viel en dat het diertje z.i. aan een slaapnest werkte. Het zou afdoender geweest zijn, als Tolsma een lokaal onderzoek had ingesteld. Dat vogeltje kon den 11 en Augustus broeden of jongen hebben.

Amsterdam, 4 December 1931.

L. DE VRIES

N.B. Terwijl ik dit schrijf en even naar buiten kijk, zie ik over de Harmoniehof een Citroenvlinder vliegen (*Rhodocera rhamni* ♀). Is dat een vroege of een late?

GEVRAAGD:

Verkade's plaatjes: Lente 33; Naardermeer 16, 20, 85, 114, 115; Zuiderzee, div. nos. in ruil voor pl. v. andere albums.

Adres: A. J. PIJPER, Tegelscheweg 5, Venlo.

Een gaaf exemplaar van „Zon op de Golven” door de Stoppelaar voor f 7.50.

Adres: G. G. FLORIJS, 2e Jan Steenstraat 103II, Amsterdam-Z.

J. P. Strijbos. „Hoe heet die vogel?” 2 dln. met de plaatjes compleet. Aanbiedingen met opgave van staat en prijs aan G. PANHUYSEN, Prof. Scholsstr. 19, Maastricht.

AANGEBODEN:

De Verkade's albums „Kamerplanten”, geheel compleet à f 2.— en „De Bloemen in onze tuin”, ook geheel compleet à f 2.—. (Porto voor kooper). Beide albums worden tezamen, geheel compleet tegen den prijs van f 3.— verkrijgbaar gesteld.

Adres: A. H. MEIJER CLUWEN, Willemstr. 21, Dordrecht.

I. Jrg. 1930 en '31 Reiskroniek der N. R. V. mooi plaatwerk in 12 afl. à f 1.25 p. jrg. II. Aus der Heimat. Jrg. '26, 27 en 28 in afl. III. Lebensvorgänge des menschl. Körpers von Dr. med. et sc. nat. K. Bürker Band II 3 afl. samen f 2.— gekl. afbeeldingen. IV. Het Hart v. Nederland tekst v. Dr. Blink geb. uitg. 1908 voor f 2.—. V. Essbare und Giftige Pilze von Obermeyer geb. f 1.— per deeltje. VI. Natura Jrg. 1930 nr. 7 ontbr. à f 1.—.

Adres: Mej. G. J. KERBERT Alb. Thijml. 7, Santp.-Station. Porto v. koopers. Na 4 d. geen antw. dan verkocht.

Dr. Eug. Rey, Die Eier der Vögel Mitteleuropas. Wohlfeile Ausgabe. Mit farbigen Eierabbildungen auf (19) Tafeln. Zoo goed als nieuw, enkele platen losgeraakt; geb. f 6.—; of in ruil voor een ander ornithologisch werk. Na 7 dagen geen antwoord, dan verkocht. Porto voor kooper.

Adres: G. PANHUYSEN, Prof. Scholsstraat 19, Maastricht.

Wiele: Voor Hagenbeck naar het Himalaja gebergte f 3.—. Escherich: Jagdreisen f 1.50. Von Oertzen: In Wildnis und Gefangenschaft (Kameruner Tierstudien) f 2.25. Dr. H. Berger: In Dzungel und Steppe f 1.75. Gordon: Wild life in Devon f 2.25. Neckschiesz: Safari-zauber f 1.50. Max Otto: In Kanadischer Wildnis f 3.25. Müller Grote: Jagd- und Kanofahrten in Kanada f 1.25. Ernst Schäff: Unser Flugwild f 0.50. Prof. Pülle: Naar het sneeuwgebergte van Nieuw-Guinea f 0.50. H. von Kadich: Erlebnisse im Kaukassus f 1.75. Hans Besser: Kultur und Jagdstudien in Deutsch Ost-Afrika f 0.50. Bergmiller: Auf Waldwegen f 0.40. Prof. Dr. Martin Braesz: Aus unserer Vogelwelt f 0.50. Dr. P. Speiser: Ostpreussische Tierwelt f 0.50. Hans Morgenthaller: In het Rijk van Siamezen en Maleiers f 3.—. Dugmore: Groot Wild in Afrika f 3.75. T. St. Mars: Snapshots of the wild f 3.—. id. The wild unmasked f 3.—. Charles G. D. Roberts: Kings in exile f 3.—. id. Hoof and claw f 3.—. id. More Kindred of the wild f 3.—. id. The secret trails f 3.—. id. The ledge on bald face f 3.—. id. The feet of the furtive f 3.—. id. The house in the water f 3.—. Ernest Thompson Seton: The lives of the hunted f 3.—. G. H. Donald: In Nature's Garden f 2.50. Svend Fleuron: Tillip f 2.—. Lijdekker: Wild life of the world. 3 deelen (prachtband) geill. door Kuhnert f 20.—. Arthur Thomson: The New Natural History (3 deelen in prachtband) f 18.—. Prins Willem van Zweden: Dwars door Afrika's Wildernissen f 2.50. T. St. Mars: Pinion and Paw f 3.—. Long: Leven en sterven der dieren in de Wildernis f 1.90. id. Moeder Natuur f 1.90. Baillie: Days and Nights of shikao f 3.—.

Indien niet binnen 8 dagen antwoord is het boek verkocht. Porto en onkosten voor rekening van den kooper. Boeken zijn allen in prima staat.

Adres: W. J. SCHOKKER, Gijsbrecht van Amstelstraat 347, Hilversum.